

Bilag 5.2

Byers og infrastrukturens fortrængning af natur

DN arbejder med byer og infrastrukturens fortrængning af natur, som en integreret del af opfølgningen på DN's naturpolitik, herunder særligt afsnittet om bynatur med tilhørende anbefalinger til indsatser, samt de øvrige politikker og "DN mener" som har betydning for arealanvendelsen af vores natur. Indsatsen udgør derfor en del af DN's generelle naturpolitiske arbejde og indsats i lokale sager, herunder også arbejdet med kommuneplanlægning, miljøvurderinger af anlæg, dispensationer fra naturbeskyttelse mv.

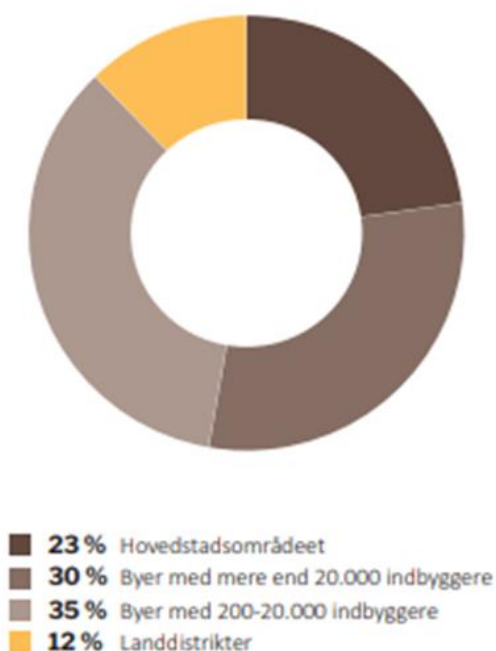
Udgangspunkt for DN's arbejde med bynatur og arealanvendelse til bebyggelse og infrastruktur

Biologisk vurderes det at større bynære naturområder af høj naturkvalitet har afgørende betydning som levesteder og kildeområder for bæredygtige bestande af de arter, som kan findes inde i byernes mindre grønne områder. Naturen inde i byen hænger tæt sammen med naturen lige udenfor byen. Der bør derfor være større opmærksomhed i planlægning og administration af værdien af byernes omgivende naturområder og planlægge for hvordan naturen kan sprede sig ind i byens grønne områder, parker og gårdrum.

Det bebyggede miljø udgør ca. 14 % af Danmarks samlede areal. Data fra Danmarks Statistik viser, at der indenfor en 10-årig periode er sket en svagt stigende arealanvendelse til bebyggelse og infrastruktur (se figur nedenfor). Det stadig større arealtryk til bygninger, veje og infrastruktur skyldes befolkningstilvæksten. Danmark er i dag blandt de fire lande i EU med højest antal bebyggede kvadratmeter pr. person (Eurostat, 2021).

Gennem de seneste årtier er der sket en række geografiske forskydninger i retning af en befolkningstilvækst i byerne og et befolkningstab i landområderne. I dag bor knap en fjerdedel af befolkningen i Hovedstadsområdet, ca. en tredjedel i byer med mere end 20.000 indbyggere, ca. en tredjedel i byer med 200-20.000 indbyggere og lidt over en tiendedel i landdistrikterne (se figur nedenfor).

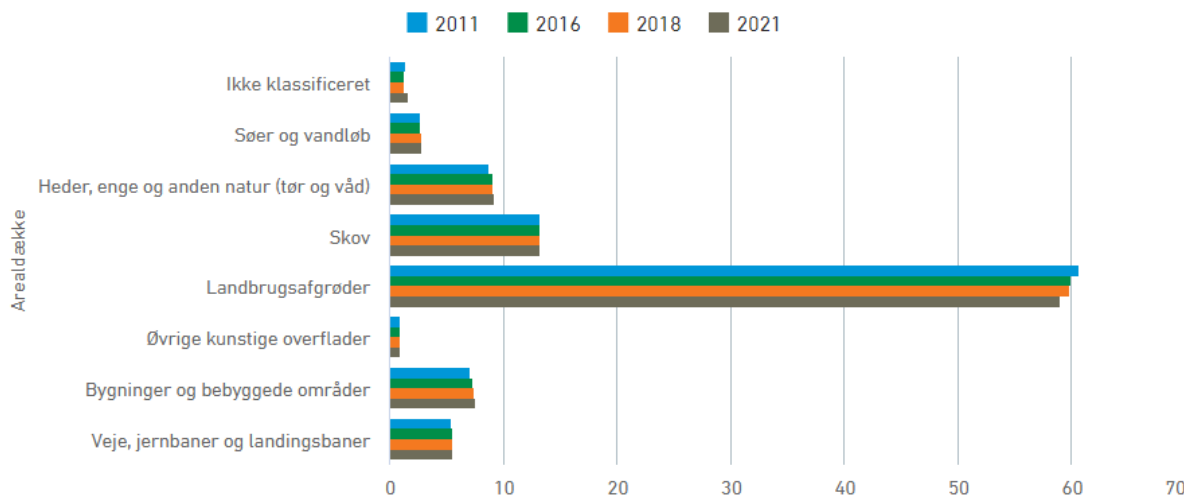
Figur 4. Bosætning fordelt på bytype. Tal for 2022.
Kilde: Danmarks Statistik (2022)

Der findes ikke samlede data over, hvor meget natur, der fortrænges af byudvikling og infrastrukturanlæg, men størstedelen af arealet vil være landbrugsjord og kun en mindre del natur. En stor del af naturarealerne vil være omfattet af beskyttelsesbestemmelser som EU's naturdirektiver, naturbeskyttelseslovens § 3, fredninger, bygge- og beskyttelseslinjer, artsbeskyttelse, fredsskovspligt mv. samt omfattet af miljøvurderingsprocessen. Den beskyttede natur vil blive kompenseret med erstatningsnatur og andre afværgeforanstaltninger i henhold til gældende regler. Det vil dog ofte ikke være muligt at kompensere tabet af naturkvalitet indenfor en rimelig tidshorisont.

Areal

Enhed: Procent | Område: Hele landet, inkl. ikke-matrikuleret areal | Tid:

Det er en udfordring at de natur- og miljømæssige konsekvenser ikke afspejles med tilstrækkelig vægt i de samfundsøkonomiske analyser, som ligger til grund for store anlægsprojekter. Der sker dog en udvikling på området senest med modeller om Grønt BNP, der gør det muligt at inkludere værdien af en række miljø- og naturtjenester, samt nedslidning af Danmarks naturkapital. Der er også udviklet en Grøn REFORM model, som bl.a. kan bruges til at beregne miljø- og klimaeffekter af den økonomisk udvikling og af miljø-, energi- og klimapolitiske tiltag.

Sekretariatets arbejde med at sikre natur- og miljøinteresser i sager om byudvikling og infrastruktur

Sekretariatet og lokalafdelingerne investerer store ressourcer i at sikre de natur- og miljømæssige interesser i de konkrete sager om byudvikling og infrastruktur. Indsætterne spænder vidt - fra at sikre indholdet i kommuneplaner og naturpolitikker som kan forhindre at byspredning ødelægger natur mv. - til at sikre miljøvurderinger af høj kvalitet, og til at sikre at de konkrete sager med dispensationer er i overensstemmelse med lovgivningen. Vigtige indsatsområder er kommuneplanlægningen mht. planer og retningslinjer for byzone og varetagelse af naturinteresser, samt fredninger af værdifulde bynære naturområder.

En række af de store anlægsprojekter omfattes af anlægslove, hvorved der samles mange nødvendige tilladelser i en lov, hvilket også kortsletter de normale offentlighedsprocesser. En del af argumentationen herfor er at processen med at gennemføre de store samfundsmæssige projekter kan forsinkes langvarigt gennem de normale klagemuligheder. Det afskærer DN fra at prøve de natur- og miljømæssige hensyn og vurderinger hos klagenævne. Prøvelse kan kun ske hos domstolene og er omkostningstungt. DN arbejder derfor for at kunne prøve varetagelsen af natur- og miljøhensyn også for anlægslove hos klagenævne. Der er store politiske og økonomiske interesser i byudvikling og etablering af infrastruktur. En stor del af opgaverne varetages af udviklingselskaber i forskellige konstruktioner af samarbejde mellem private investorer og udviklere og offentlige kommunale eller statslige aktører. Disse selskaber er underlagt de gældende regler og procedurer, men medfører ofte at de folkevalgte politikeres indflydelse på projekterne svækkes.

Dato: 14. april 2023
Til: HB
Skrevet af: Tine N. Skaftø, tsn@dn.dk

DN's sekretariatet deltager i relevante faglige arrangementer, fora og debatter om arealanvendelse og byudvikling mv., herunder også samarbejde med Pensiondanmark med at udvikle en række principper for varetagelse af biodiversiteten i byudviklingsprojekter.